

ივერია

ქართული ეკონომიკური პოლიტიკის ორგანო
პერიოდული გამოცემა

L'organe de la politique nationale Géorgienne
„I V E R I A“

Directeur E. PATARIDZE.

Rédacteur S. TCHIRAKADZE.

მაისი 1973

N° 15

M A I 1973

შინაპარსი:

- მეთაური.
- საბჭოთა ადამიანი. მ. კალანდამე
- მარქსიზმ-ლენინიზმის ძლიერება და უძლურება . . . ხევ. ჭირაქამე
- «საქართველო ასე როგორ წახდი». მ. ქავთრამე

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია.

LE PARTI NATIONAL-DEMOCRATE GEORGIEN

პარიზი — PARIS
1973

ივერია

ძაბრთული ეკონომიკური პოლიტიკის ოკეანო.

პერიოდული გამოცემა.

მ ა ი ხ ი 1973 წელი.

№ 15

მაისი, 1973 წელი.

1972 წლის 30 დეკემბერს საბჭოთა კავშირმა თავისი დაარსების 50-თი წლისთავი ილღესასწაულა. ამ დღეს, ნახევარი საუკუნის წინედ, საბჭოების საკავშირო ყრილობამ პირველად ერთხმად მიიღო დეკლარაცია და შეთანხმება საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის შექმნის გადაწყვეტილებაზე. ყრილობაზე რუსეთის სოციალისტურ ფედერატიულ საბჭოთა რესპუბლიკას 1727 დელეგატი წარმოადგენდა: უკრაინის საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას 364 დელეგატი, 91—ამიერკავკასიას, ე. ი. სომხეთს, აზერბაიჯანს და საქართველოს, და 33 დელეგატი ბელორუსიის საბჭოთა სოც. რესპუბლიკას. ლენინი ყრილობას არ დასწრებია ავადმყოფობის გამო, მაგრამ მან მის მომზადებაში მონაწილეობა მიიღო. მთავარი სიტყვა სტალინმა წარმოასთქვა. მან ბრძანა: «ეს დღე არა მხოლოდ ის დღეა როცა უნდა თვალი მოვაგლოთ შედეგებს, მაგრამ ამავედროს ის არის ახალი რუსეთის ძველ რუსეთზე გამარჯვების დღე, რუსეთზე, რომელიც ევროპასა და აზიის ჯალათი იყო»-ო. თუ გასულ 50 წელს გადავხედავთ, ჯულაშვილის ეს სიტყვები მწარე ირონიად გაისმის.

იუბილესთან დაკავშირებით საბჭოთა კავშირში გრანდიოზული საპროპაგანდო კამპანია იყო ჩატარებული. ამ კამპანიის ერთ-ერთ მთავარ ასპექტს, ეგრეწოდებული ლენინის ნაციონალური პოლიტიკა წარმოადგენდა.

საპროპაგანდო თეორიების მიხედვით, ლენინის ნაციონალურ პოლიტიკის თანამიმდევრობითი გატარებით, კომუნისტურმა პარტიამ ცარისტული ხალხთა საპყრობილეს ნანგრევებზე ააგო სოციალისტური საზოგადოება, სოციალის-

ტურ ერების, შერწყმისა და ძმობის საფუძველზე—ერების, რომლებიც ნებაყოფლობით შემჭიდროვდნენ, რუსი ერის— «თანასწორთა შორის პირველის» ირგვლივ. საბჭოთა კავშირი—ამტკიცებენ საბჭოთა კავშირის პროპაგანდისტები ნაციონალური საკითხისა და მრავალეროვნებიან სახელმწიფოს პრობლემის სოციალისტური გადაწყვეტის ნიმუშად ითვლებოდა, რასაკვირველია, ამ საპროპაგანდო მტკიცების დიდი ნაწილი, საბჭოთა კავშირში შემავალ ერებს ნაკლებად ჯერათ. სინამდვილეში, ამ სანაქებო ნაციონალური პოლიტიკის შედეგებისთვის მეტად შეუფერებელი მომენტია შერჩეული. შეუფერებელი იმიტომ რომ დღეს, მეტად ვიდრე არასოდეს საბჭოთა კავშირის ერებს შორის ატეხილია ლტოლვა და მოძრაობა ინტეგრაციის წინააღმდეგ აშკარად მიმართული.

მთელი ეს მოძრაობა რუსიფიკაციისა და დენაციონალიზაციისაკენ არის მიმართული, იმ პოლიტიკის წინააღმდეგ, რომელიც ერების ინტერესებს, იმედებს და წიწრაფებებს უტიფრად უგულვებელყოფენ ცენტრალური ხელისუფალნი და მათ მიერ დაყენებული ადგილობრივი ყიზილბაშები; მიმართულია ის ნაციონალური კულტურის, ენის შელახვის პრაქტიკის და დრომოკმული უცნაური დეკორაციების წინააღმდეგ.

საბჭოთა კავშირში მომწყვდეულ ეროვნებათა ნაციონალურ ლტოლვათა და მისწრაფებებზე ღაღადებს სისხლიანი ამბები ლიტვაში, 17 ლატვიელ კომუნისტის მიმართვა დასავლეთის ქვეყნების კომუნისტური პარტიებისადმი, დაპატიმრებების ახალი ტალღა უკრაინაში და მრავალი სხვა. რასაკვირველია, ამ მოვლენის პრაქტიკული შედეგების გადაჭარბებით შეფასება უაზრობა იქნებოდა, მოსკოვის მრისხანებისა და სისასტიკის გამო, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება—ერების დამოუკიდებლობისაკენ მისწრაფება უტეხია, შეურიგებელი და სიცოცხლისუნარიანი, რომ ამ მისწრაფებათა ტალღა თანდათანობით იზრდება და არ შცირდება, და რომ ამხედრებული ერები ქედს არ იხრინ. უეჭველია, მოსკოვისათვის ეს აბოზოქრებული სტიქიონის ზვირთები ერთ-ერთი მთავარი საზრუნავია.

ბრეჟნევიმა 50 წლისთავის საიუბილეო მოხსენებაში ბრახ. მორეულად და მედიდურად განაცხადა: «არ უნდა დაივიწყოთ, რომ ნაციონალური ცრუმორწმუნებანი, ნაციონალური გრძნობების გახვიადებული თუ გამრუდებული გამოვ-

ლინება არაჩვეულებრივად სიციცხლისუნარიანი მოვლენაა, რომელიც პოლიტიკურად არასაკმარისად მომწიფებულ ხალხის ფსიქოლოგიაში მაგრად არის ჩაჯენილი.» ის უტიფრად დაემუქრა ერებს: «ნაციონალისტურ გადმონაშთებს, გარედან მოხერხებულად აღვივებენ ბურჟუაზული სამყაროს პოლიტიკოსები და პროპაგანდისტები. ნურავინ დაივიწყებს, რომ საბჭოთა კავშირის ერებისა და ხალხთა შემდეგი დაახლოება—შერწყმა ობიექტიური პროცესი არის, ე. ი. გარდუვალია». და რომ თავის დებულებას მეტი წონა მისცეს ბრეჟნევი ლენინს იშველიებს საიქიოდან, არქივიდან იღებს მის სიტყვებს: «ნაციონალიზმის განმტკიცებას პროლეტარიატი არავეითარ შემთხვევაში მხარს არ დაუჭერს, პირიქით, ის მხარს დაუჭერს ყველაფერს, რაც ნაციონალური ჯგობრების ძირფესვიანად მოთხრას ხელს უწყობს». ფეიქრობთ, აქ ყველაფერი გარკვეულია. მოსკოვსა და ქმის დაპყრობილ ერებს შორის ბუნდოვანი და გაუგებარი არაფერია დარჩენილი. ყველაფერი ცხადია, მაგრამ ქცხადზეუცხადესია ისიც, რომ ერებს ვინმეს ყმობა არ სურთ. რაც არ უნდა იწერებოდეს დეკლარაციებსა და კონტიტუციებში თავისუფალ ერთა თავისუფალ კავშირზე და კავშირიდან თავისუფალ გამოსვლაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

ერთად ერთი დასკვნა, რომელიც შეიძლება აქედან გაკეთდეს არის ის რომ, ეგრეწოდებულმა ლენინურმა ნაციონალურმა პოლიტიკამ მარცხი განიცადა—რომ მისი სრული სიკოტრე უდავო ფაქტია. მისი მარცხის მიზეზები მარხია არა მეთოდებში, რომელსაც სტალინი, ხრუშჩოვი და ბრეჟნევი მიმართავენ და მიმართავენ, არამედ ამ პოლიტიკის დედაარსში. ეს დედაარსი კი პროლეტარული ინტერნაციონალიზმია. ხოლო ეს ეგრეწოდებული პროლეტარული ინტერნაციონალიზმი, რომელსაც ასე მწველად მოსკოვი ეტრფის დღეს რუსული კომუნისმია და მისი სახით, რუსული იმპერიალიზმი, რომელსაც უკვე გლეჯს უღმობელი ისტორიის კბილები. წავიდენ სამარადისოთ ის დრონი, ერმაკ ტიმოფეიჩევი თავიანთი კატორღლებით თვალუწედნელ ციმბირს მოსკოვის მეფეს თავაზობდენ უმკვიდრებდენ.

«ს ა ბ ზ ო თ ა ა ღ ა მ ი ა ნ ი».

საბჭოთა სისტემა არ ეკუთვნის ისეთ სოციალ-პოლიტიკურ წყობათა ჯგუფს, რომელიც ხალხთა ცხოვრების ბუნებრივ საფუძველზე აღმოცენდება და ადამიანის ბუნებრივ მოთხოვნებს ემსახურება. ის უფრო თავმოყრილი მმართველობაა, ვიდრე წარსულ დროთა აბსოლუტიზმი, დესპოტიზმი და ტირანია, სადაც სახელმწიფო ძალაუფლებას ხალხთა ცხოვრების ნაწილი ეპყრა ხელში. კომუნისტური სახელმწიფო მთლიანად დაეპატრონა ცხოვრების პოლიტიკურ, ეკონომიურ და კულტურულ სფეროებს, ადამიანის ყოველგვარ მოქმედებას, მის ლტოლვასა და მისწრაფებას.

ერთ თავის სადღეგრძელოში სტალინმა აპაწია ხრახნი უწოდა საბჭოთა კავშირის მოქალაქეს და დიდი მადლობა გამოუცხადა ამ ხრახნებს ნაცისტებთან ბრძოლაში მონაწილეობისთვის. მთელი რვა წლის განმავლობაში, სტალინის მიერ ნახმარ სახელმწიფო მანქანის ნაწილაკათ გადაცემა ხრახნს, საბჭოთა პრესა საბჭოთა მოქალაქის გენიალურ და სწორ დახასიათებად თვლიდა.

მაგრამ საბჭოთა ხელისუფალნი მიხვდნენ რომ გადაამლამეს და ადამიანის შეურაცმყოფელი «ხრახნი» უფრო მოვერცხლილი ფორმით—«საბჭოთა ადამიანი» შეცვალეს. საბჭოთა ადამიანი, საბჭოთა ადამიანები—ეს სიტყვები მყრალი ბალახივით ჩაკვეტებულია გაზეთებსა, ჟურნალებსა, რადიო გადაცემებსა და ოფიციალურ გამოსვლებში.

სოციალიზმის მზის ქვეშ, მოგვითხრებენ საბჭოთა საქართველოს ჟურნალ-გაზეთები, ორმოცდაათი წლის მანძილზე ცხოვრებისა კომუნისტურმა პარტიამ ადამიანებს ჩაუნერგა განსაკუთრებული თვისებები. ეს თვისებებია: უსაზღვრო სიყვარული თვალუწვდენელ სოციალისტურ სამშობლო-სადმი; უმაღლესი იდეურობა; სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე მზად ყოფნა საბჭოთა მიწის ყოველი მტკაველის დასაცავად; დევგმირული დაუცხრომლობა შრომასა და ბრძოლაში; და, დასასრულ, თავისი ძვირფასი კომუნისტური პარტიისადმი ყველაფრის გამაბრწყინებელი და აღმაფრთოვანებელი სიყვარული, რწმენა და ზღვარუდებელი ნდობა პარ-

ტიისადმი და მუდმივ მზადყოფნა მის მოწოდებაზე. ყველაფერმა ამან, რაც ბაგშობიდანვე შეიჭრა ადამიანის სისხლსა და ხორცში, შექმნა კომუნიზმის თაობის განსხვავებული საბჭოთა ხასიათი.

რასაკვირველია, ასეთი სულიერი და მორალური პორტრეტის მქონე ადამიანები, მსოფლიოში მყოფ დანარჩენ ადამიანებისაგან განსხვავდებიან. და არა თუ მართა განსხვავდებიან, არამედ მათ ყოველმხრივ აღემატებიან, მათზე უკეთესები არიან. რით? თუნდაც იმით, რომ საბჭოთა ადამიანები კომუნიზმს აშენებენ, ხოლო სხვა ქვეყნების ადამიანებს კომუნიზმის აშენების ასაკამდე ჯერ კიდევ არ მიუღწევიათ.

«გაუმარჯოს თავისუფლების დიდ შარავნაზე მდგარ საბჭოთა ხალხს, ხალხს კომუნიზმის მშენებელს!». «დიდება საბჭოთა ხალხს, ხალხს შემომქმედს, ხალხს კაცობრიობის მომაჯლის ფუქემდებელს!»

საბჭოთა ადამიანების უპირატესობის ეს ყალბი გრძობა, სხვა ხალხთა მიმართ, მეტად უტიფარი ცილისწამებით დღევანდელ ყოველდღიურად საბჭოთა პრესაში, ამერიკაში—რასობრივი დისკრიმინაცია, ინგლისში—ეკონომიური სიძნელეები, ვერმანის წყვედრებითულ რესპუბლიკაში რევანშისტული ძალების თარეში:—საბჭოთა კავშირში არ არის არც პირველი, არც მეორე, არც მესამე და სხვა. მაშასადამე, საბჭოთა ადამიანები სხვებზე უკეთესი არიან.

რასაკვირველია, ყველაფერი ეს მითია, მაგრამ რაში ესაპიროვებათ მოსკოვის მესვეურთ საბჭოთა ადამიანების სხვა ქვეყნების ადამიანებზე ეს უპირატესობის მითი? მხოლოდ იმისთვის, რომ გაამართლონ, კომპენსაცია უყონ იმ უმწეო, უბადრუკ, უფერულ და მძიმე პირობებს, რომელშიც ვერც წოდებული საბჭოთა ადამიანი ცხოვრობს და მუშაობს. ამ ქამად საბჭოთა კავშირში, ჭაღბად, ჭაღბად ციციის, თუ როგორ ცხოვრობს დასავლეთში მუშა, რომელიც თავისი ხელფასით კვებავს ოჯახს, რომ მისი ცხოვრება მხოლოდ დღიური მოთხოვნილებით არ არის შემოფარგლული. საბჭოთა კავშირში? აქ სამაგიეროდ «საბჭოთა ადამიანებია» დასავლეთში არ არსებობს ცენზურა, წერა და კრიტიკა თავისუფალია, სამაგიეროდ—«საბჭოთა ხალხი» შემომქმედია; დასავლეთში ადამიანს, ყოველგვარ დაკითხვებისა და შე-

მოწმებების გარეშე, შეუძლია, როცა მას სურს, წავიდეს საზღვარგარეთ, რა უყოთ მერე, სამაგიეროდ «საბჭოთა ადამიანი» კომუნიზმის მშენებელია.

240 მილიონ ადამიანის საერთო—გვარეობითი განსახლება—ადამიანის პიროვნების დაშლას, ინდივიდუალურ და ეროვნულ სხვადასხვაობის ერთსახეობაში დაყვანას ემსახურება, რომ ყველა ერთნაირად ფიქრობდეს, აზროვნობდეს და განიცდიდეს ცას, მიწას, მთებს, ველებს, ადამიანებს, საგნებს და მოვლენებს. ეს კოლექტივიზმია. მაგრამ სულ სხვა ჯიშისა და გვარის კოლექტივიზმი, რომლის წევრებმა ხელმძღვანელის ბრძანებას სიტყვაშეუბრუნებლად უნდა დემოჩილოს.

გასაგებ ვნახე ამნაირ თავყრილობას ჯოჯი ეწოდება. უფრო რბილად რომ გამოვთქვათ ბრბო, მაგრამ არაერთაშემათხვევაში კოლექტივი. ის რახედაცახელა გლაპარაკობთ, ოქტომბრის გადატრიალებამდე ოთხასი წლის წინედ. ფრანგმა დიდმა სატირიკოსმა ფრანსუა რაბლემ მხატვრულად ასახა ეპიზოდი ცხვრის ფარასთან დაკავშირებით. ზღვის ღელვით შეშინებული ცხვრის ფარა გემის ბაჰანს აქეთიქით აწვებოდა და გემს ჩაძირვით ეშუქებოდა. მაშინ მოხერხებულმა პანურგმა მოისაზრა—როგორ ეხსნა მდგომარეობა ხიფათისაგან. მან დაიჭირა ყველაზე დიდი ვაცი და ზღვაში გადაისროლა. მთელი ფარა თავის წინამძღოლს მიყვა და დარეუკა. ამის შემდეგ ტერმინს «პანურგოს ფარა» ს დასაცინი საზოგადო სახელი მიენიჭა. აი ასეთ პანურგოს ფარად სურთ გარდაქმნას კრემლის ბელადებს საბჭოთა კავშირში ძლით შედენილი ერები და ეგრედწოდებული ხრახნები, «საბჭოთა ადამიანები». მაგრამ ეს არ მოხდა. «საბჭოთა ადამიანების» მონოლიტობისა და ერთიანობის სტრუქტურას აპირქვავებს კავშირში არსებული დამსჯელი მანქანის საქმიანობა, ამ მანქანაში თავმოყრილია სამი მილიონი დაგეშილი აკენტი, მაშინ, როცა მეფის რუსეთის პოლიციის რიცხვი ორმოცდაათათასს ენდარბს არ აღემატებოდა.

განა სამარკვიზო ბოძხე ვასაკრავი არ არის ის რევიში, რომლის საუკეთესო მოწყობილი დაწესებულება სახელმწიფო დამსჯელი ორგანოა? ორგანო, რომლის დანიშნულებაა პიროვნებების პროტესტების, მათი თავისუფლებისაკენ მისწრაფების და ეროვნული თავისთავადობის გამოძვლავების

ჩახშობა? ახალგაზრდობისა და ინტელიგენციის პროტესტები, უდრეკ და ქედუხრელთა მიმართ კვლავ რკინისებური ზომების შემოღება—ყველაფერი ეს მეტყველებს იმაზე, რომ უფლებათა და მოვალეობათა განსაზღვრულ კომპლექსის მატარებელ ადამიანის პიროვნებას არ სურს «ხრახნისა» და «საბჭოთა ადამიანის» ეტიკეტის ტარება.

ერთ ერთი ქართველი ნიჭიერი სკრიტიკასი, შეპარვით, მხატვრულ ფორმებში, საბჭოთა იმპერიის და მისი ხელმძღვანელობის შემდეგ დახასიათებას იძლევა: «სამყაროს ეგრეთ წოდებული მხატვრულ—ესთეტიკური ათვისება მოითხოვს ადამიანთა ფრთაშეუქცეავი ფანტაზიის დაუსრულებელ ინდივიდუალურ სხვადასხვაობას, ქვეყნების ხილვის უსაზღვრო ნაირფერობას, მაგრამ არიან ხელკეტციანნი, რომელნიც ელტვიან ხილვათა და ფანტაზიათა ერთსახეობამდე დაყვანას. მე არ მზიბლავს ზღვა, არ მზიბლავს, რადგან იქპიროვნული წარბოცილია, გულისგამყინავი ერთფეროვნება არის გამეფებული, ჩაუნთქავს მშვენიერი მდინარეები, ნაკადულები და მათი სახსენებელიც კი მოუსპია. ტორტმანობს, ბორგავს, ბობოქრობს უზარმაზარი, უღმობელი დიდმპყრო, ბელი და ყველაფრის გაუპიროვნებასა და გაუსაზურებასა ცდილობს. ტყე კი ნამდვილად მზიბლავს. იგი საეცვა ერთ მანეთისგან განსხვავებული პიროვნებებით, სიცოცხლის მრავალსახეობით, უთვალავი ფერებით. ერთი ხის ფოთლები კი არ იმეორებენ ერთმანეთს: ჩუხსტად, თვითეულ მათგანს საკუთარი განუყოფელი თავისებურების ბეჭედი აზის.» ეს მშვენიერი და დიდებული შედარება მიმართულია საბჭოთა გაუგონარი ტირანისა და მისი ბნელი იდეოლოგიის ყოველად სამარცხვინო პრაქტიკის წინააღმდეგ.

ადამიანისა და ერების სულიერი დაპყრობა ძნელი გამოდგა. 50 წლის უპან-წყვეტისა და ვაი-ვაგლახის შემდეგ, საბჭოთა ხელმძღვანელებმა შეძლეს დიდი ინდუსტრიისა, სამხედრო ტექნიკის, დედამიწის თანამგზავრების და რაკეტების შექმნა, ვინემ კომუნისტურ პრინციპებზე ადამიანის აღზრდა. ვერ შეძლეს იმიტომ, რომ ამ აღზრდის მიზანს ადამიანში თავისუფლების ჩახშობა შეადგენდა, ე. ი. იმისი რაც ადამიანისთვის ყველაზე უფრო სასუკვარიო და ძვირფასი.

ისტორიაში, ადამიანი თავისუფლების სახელით შედის. მართალია, ზოგჯერ ბევრისთვის გაუგებარია და არა ნათელი, რასაც ის ნიშნავს, მაგრამ ის უფრო ახლოა ჩვენთან ვიდრე ათასწლოვანი სიბრძნე. რატომ? იმიტომ, რომ საუკუნეთა გამოცდილებამ გვასწავლა—სადაც თავისუფლება არ არის, იქ არც სიბრძნეა, არც ბედნიერება, არც სიყვარული, არც სიმართლე და საბოლოო ანგარიშში არც ადამიანი.

ადამიანისაგან სულიერ «რობოტო»-ს, სულიერ ტიკინის შექმნას შეეცადა სამპოთა ხელისუფლება. შეეცადა მასში აზროვნების თავისუფლების ჩახშობას. მაგრამ აზროვნების თავისუფლება არის და ადამიანი აზროვნებს—აზროვნებს არა ისე, როგორც ეს ხელისუფლებას სურს, საბჭოთა ხელისუფლებას რომ ეს განეხორციელებია—ეს იქნებოდა კატასტროფა მთელი მსოფლიოსთვის. ასე რომ ახალი ადამიანის შექმნის ცდა მარცხით დამთავრდა და ადამიანი ადამიანად დარჩა ყველა თვისი ინდივიდუალური და ეროვნული თვისებებით. აქედან დასკვნა: იდეა, რომელიცკომუნისტურ მოძღვრებას საფუძვლად უდევს, ბიწიერია და ადამიანურობის შეურაცმყოფელი.

მ. კალანდამე.

მარქსიზმ-ლენინიზმის

ქლივირება და უმღუსობა.

(გაგრძელება. იხ. «ივ.» № 14.)

როგორ მოხდა რომ რუსეთის თებერვლის რევოლუცია, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ გზას აცდა და ბოლშევიკურ დიქტატურის გზას დაადგა? ყველასაგან გაზიარებულია ის აზრი რომ ეს მოხდა, რადგან რუსეთში დემოკრატიული და სოციალისტური მოძრაობა უძლური იყო. ეკონომიური განუვითარებლობა ქმნიდა ბურჟუაზიულ კლასის სისუსტეს. არც მუშათა კლასი იყო რაოდენობით დიდი და კლასიურად შეგნებული. ამიტომ ასე ადვილად მიატოვებს მოპოვებულ თავისუფლებას და მიემხრენ ლენინს. ეს იყო ახალწყობილების დამარცხების მთავარი მიზეზი. იყო სხვა მიზეზებიც: ფხა ვერც დროებითმა მთავრობამ გამოიჩინა, ვერ შესძლო ბოლშევიკების პროპაგანდასთან ბრძოლა. ვერ გაბედა ოპორსიულ ზომების მიღება, რადგან მემარცხენე პარ-

ტიები ამის წინააღმდეგნი იყვნენ. ჯარს ომის გაგრძელება აღარ სურდა, ყველა შინისკენ იჩქაროდა, მიწის განაწილებაში უნდოდათ წილი დაედოთ. დროებითი მთავრობა კი ომის გაგრძელების მომხრე იყო, იმ პირობებში ეს შეუძლებელი აღმოჩნდა. გერმანიამ მოხერხებულად ისარგებლა; ემიგრაციაში მყოფი, ომის გაგრძელების მოწინააღმდეგე ლენინი რუსეთში «დაპლომბილი ვაგონით» გამოგზავნა ფულით და იარაღით აღჭურვილი, რა თქმა უნდა ფრონტის დაშლის მიზნით.

გერმანიის მიზანი მიღწეულია: აღმოსავლეთში ომი დამთავრდა, ლენინი და მისი ბოლშევიკური პარტია, ამიერიდგან, ხებრულად შეუდგენ ვითომცა სოციალისტურ რევოლუციის იდეების განხორციელებას და ხალხს თავზე მოახვიეს არა თავისუფლება და სოციალიზმი, როგორც ამას პირდებოდენ, არამედ ერთპარტიული სისტემა, ერთპიროვნული დიქტატურა, რომლისგან თავის დაღწევა დღემდის შეუძლებელი გახდა.

ლენინი ჯერ უცხოეთიდან აწარმოებდა ბრძოლას, შემდეგ რუსეთში დაბრუნებული ხელმძღვანელობს საიდუმლო შეთქმულებას, რომელიც მიზნად ისახავდა დემოკრატიულ რეჟიმის დამხობას. აარსებს პირველ საბჭოთა სახელმწიფოს, ანგრევს მეორე ინტერნაციონალს და აკოწიწებს მესამე ინტერნაციონალს, დაუზოგველად თავს ესხმის დემოკრატიულ სოციალიზმს და ლამობს მის მოსპობას.

ლენინის სიკვდილის შემდეგ (1923 წ.) მისს აქმეს ჯულაშვილი აგრძელებს და საფუძველს უყრის ლენინიზმის იდეოლოგიას. მან ლენინიზმი მარქსს დაუკავშირა და აქედან წარმოიშვა მარქს-ლენინიზმის მიმართულება, რაც აქედან მოკიდებული, საბჭოთა სახელმწიფოს ოფიციალური იდეოლოგიით ხდება. მარქსიზმ-ლენინიზმი დოგმატ ჩამოყალიბებული, პოლიტიკური უარგონის საყოველთაო და სავალდებულო დებულებათაა ქცეული. ყველამ ეს დოგმები უნდა ირწმუნოს და მას დაეყრდნოს, მოწინააღმდეგე რწმენის და შეხედულების მატარებელნი რეაქციონერად, კოტრს. რევოლუციონერად არიან გამოცხადებულნი და მათ მოსპობით ემუქრებიან.

ლენინი ფიქრობდა, რომ ხალხის უმრავლესობა არასდროს, ნებაყოფლობით არ მიიღებდა სოციალისტურ რე-

ვოლუციას, ბოლშევიკურ პარტიის ბატონობას და ამიტომ იყო ძალადურად, ერთპარტიულ დიქტატურის მომხრე. მან პარგად უწყიდა რომნებშიერად, მონობის უღელში არვინ შევებ. მებოდა. აი, აქედან დაედო სათავე ლენინიზმის პირველ ასპექტს.

მეორე ასპექტი საბჭოთა სახელმწიფოს შენებით იწყება. ველურმა, ბოლშევიკური სტილის, ოქტომბრის გადატრიალებამ. ლენინი ამოატივტივა და გახადა ახალი რუსეთის, საბჭოთა წყობილების, ნამდვილი შეუცილებელ მეთაურად. იგი მტკიცე ხელით შეუდგა სრულიად არ ნახულ სახელმწიფოს შენებას, რომლისთვისაც უფრო შესატყვისი იქნებოდა გვეწოდებია ლენინისტური ვიდრე სოციალისტური სახელმწიფო.

დაარსდა და ქვეყანას მოეფინა—მუშათა, გლეხთა და სალდათთა საბჭოები, რაც მალე გადაიქცა დეკორაციულ ფასადათ: ბოლშევიკურმა პარტიამ პრალეტარიატის სახელით ხელისუფლება მიითვისა და ვითომც მუშათა მასების არჩევით და მათი მანდატით, საბჭოთა მთაერობა დაეპატრონა საწარმოო საშუალებათ, მიწას, საბადოებს და სხვ. მთელი სიმდიდრე ხალხის და სახელმწიფოს საკუთრებად გამოცხადდა. რეალურად, ამ უნომო ქონებას დაესაკუთრა, არა მუშები და გლეხები, არამედ პარტიის და სახელმწიფოს მრავალრიცხოვანი ბიუროკრატია და მთელი ქვეყანა, ამიერიდან მათ ხელში ჩავარდა.

საბჭოთა წყობის სისტემიდან იმ თავითვე იყო გამორიცხული დემოკრატიული რეჟიმი, მისი მრავალპარტიანობა თავისუფალი არჩევნები და სხვა. მოქალაქის და ადამიანის უფლების დეკლარაცია» ფეხქვეშ იქნა გათელილი.

ლენინის ტოტალიტური რეჟიმის სისტემა სტალინის მიერ განმტკიცებული, მემარცხენე ფაშიზმის ტოტალიტარიზმი—სტალინიზმად იქცა. სტალინიზმი, თავისთავად ლენინიზმიდან წარმოიშვა, საკუთარი პერსონის განდიდებით, პიროვნული კულტის აღიარებით. სტალინი, ძნელ პირობებში წამოწყებულმა ინდუსტრალიზაციამ და კოლექტივიზაციამ პიროვნულ დიქტატურისკენ გააქანა, პარტიის და პრალეტარიატის სახელი მოხერხებულად გამოიყენა და ოცდა-

ათი წლის განმავლობაში, საბჭოთა კავშირის ვრცელ იმპერიას ბატონ-პატრონობდა.

ხშირად ლაპარაკობენ სახელმწიფოზე. მის ავტორიტეტზე, მთავრობაზე, პროლეტარიატის დიქტატურაზე. უკლასო საზოგადოებაზე, ხოლო მარქსი და ენგელსი «კომუნისტურ მანიფესტში» და სხვა მათ თეორიულ ნაშრომებში ამტკიცებენ, რომ სახელმწიფოს დესპოტიზმი, ე. ი. პროლეტარიატის დიქტატურა გარდამავალი, დროებითია, დიალექტიკურ განვითარების დასასრულია. რასაც უნდა მოყვეს უკლასო საზოგადოება, მაშასადამე, ამის ლოგიკური დასკვნა უნდა ყოფილიყო სახელმწიფოს, როგორც იძულებით აპარატის გაქრობა, მისი საბოლოო მოსპობა. როგორც ვიცით, ბაკუნინი ყოველგვარ სახელმწიფოებრივ ორგანოების დაუყოვნებლივ მოსპობას მოითხოვდა. ამას წინ აღუდგა ენგელსი, რომელიც არ იზიარებდა ახლავე სახელმწიფოს მოსპობის აზრს და იცავდა იმ იდეას, რომ პროლეტარიატის დიქტატურის შემდეგ, სახელმწიფოს მმართველობის ფუნქციები თან და თან უნდა შესუსტებულიყო და შემდეგ მთლიანად გამქრალიყო.

1917 წლის დაუსრულებულ მრომაში—«სახელმწიფო და რევოლუცია» ლენინი ერთხელ კიდევ დაუბრუნდა სახელმწიფოს გარდაქმნის საკითხს და მარქსისტულად გააშუქა. საბჭოთა წყობილების ცხოვრებაში, ამბობს ის, ეს მესამე ასპექტია, რომლის მნიშვნელობა მარქსიზმ—ლენინიზმის ისტორიაში ესრედ დიდია.

აქ ჩვენს ყურადღებას იქცევს განვითარების ორი ძირითადი ფაზისის შორის განსხვავება: ახალი კომუნისტური საზოგადოება გაივლის პირველ მოსამზადებელ უმდაბლეს საფეხურს, და მეორე უმაღლეს საფეხურს; აქ იგულისხმება სოციალიზმიდან კომუნისმში გადასვლა. პირველ ფაზისში, კომუნისმში ჯერ კიდევ კაპიტალიზმის გადმონაშთებზე დამოკიდებული და მის დაღს ატარებს. სახელმწიფოს აპარატები ჯერ კიდევ ძალაშია; წარმოების მკაცრი კონტროლის და პროდუქციების განაწილებისათვის. წრემის დაჯიშვების ზრდის, მომხმარებელთა უსაპიროეს საჯნეცო დაკმაცო დილებისთვის საპიროა, ხშირად იძულებითი ზომების მიღება. ასეთ ახალ დაწყებით საზოგადოებაში აუცილებელია მუშახელის ზუსტად აღრიცხვა და შრომის სასტიკ დისციპლინის

შემოღება. ის საზოგადოება, რომელიც უდიდეს ბიუროდ და უამრავ საწარმოებად გადაიქცევა, თუ ხანგძლივად არა ერთხანს მაინც საჭიროებს იძულებითი საშუალებათა გამოყენებას.

ლენინი, ამ პირველი ფაზისის ნაკლები ენთუზიასტია. შრომიდან მიღებული, ყოველგვარი ნაწარმი ჯერ კიდევ უნდა განაწილდეს, შრომის ნაყოფიერების და არა მოთხოვნილების მიხედვით. ეს ეტაპია, რომლიდანაც ერთ და იმავე დროს უნდა აღმოიფხვრას ძველი ექსპლუატაციის ნაშთები და მომზადდეს უკეთესი მომავალი, რადგან უმაღლესი ფაზისი—კომუნიზმისაკენ, ის არის, რაც დაბალი საფეხურიდან უნდა განვითარდეს.

ამ უმაღლესი ფაზისის მიღწევა შესაძლოა მხოლოდ წარმოების გამაღებელი ზრდით, უხვი ნაწარმის მიღებით, შრომის უზომო ნაყოფიერებით, აგრეთვე მშრომელი მასის ფსიქოლოგიური გარდაქმნით, საზოგადოებრივ საწყისებზე აღზრდით, კაპიტალიზმის მანკიერ ჩვევებისგან განთავისუფლებით. ნაწარმოების მოთხოვნილებების მიხედვით განაწილება და ამავე გამოყენების წესით როგორც ეს წინააღმდეგობის პირველ პერიოდში ხდებოდა. სახელმწიფოს იძულებითი ორგანოები თანდათან დაკპარგავს თავის დანიშნულებას და მოისპობა. ბიუროკრატიული მმართველობა, რომელიც ამდენხანს წარმოებას კონტროლს უწევდა თავად ჰქრება.

ასეთია მოკლედ ლენინის ამ წიგნაკის ოპტიმისტური სქემა, რომელიც მარქსიზმ-ლენინიზმის სახელმწიფოებრივ მშენებლობას საფუძვლად დაედო. ახლა მაინც, ყველასთვის ნათელი უნდა იყვეს, თუ რა უფსკრული ამორებს ლენინის თეორიულ შეხედულებებს და საბჭოთა რეჟიმის სინამდვილეს. ბრმათათვისაც თვალსაჩინოა, რომ თეორია და პრაქტიკა ერთმანეთს დიდი მანძილითაა დაცალგებული და როგორც რუსთაველი იტყვის: სიტყვა სხვაა, საქმე სხვაა, უთუ უნის დიდი ზღვარი!

არც საბჭოთა კავშირს, არც მარშალ ტიტოს, არც მათს ჩინეთს, არც კასტროს პრეტენზია არა აქვთ, რომ მათ ქვეყნებში კომუნიზმია განხორციელებული. ყველა ბორძიკობს და გარკვეულს ვერაფერს ამბობენ. საბჭოთა კავშირში ნახევარ

საუკუნეზე მეტია, რომ სოციალიზმს აშენებენ, ხოლო შედეგი ჯერხნობით მჟღეა. ამჟამად მხოლოდ მატერიალური და ტექნიკური ბაზის შექმნაზეა საუბარი; ეს არის რაც მათ ამ წნის განმავლობაში შესძლეს და რითაც კრემლის მეთაურობა გამუდმებით ტრაბახობს და თავს იქებს, ხალხს კი კვლავ დაპირებით კვებავენ.

დასაწყისიდან კომუნიზმის მალე განხორციელების იმედები დიდი იყო. ახლა ეს ილუზიები უფრო მოადუნებულია, მისი დეკადანისი პერიოდა. უფრო მოახლოვებულია, თვალსაჩინოა. ეს განცხადებული სინამდვილეა, და მისი დაფარვა ამო ცდუნებაა.

ორიოდე სიტყვა იმპერიალიზმზე. მარქსის სიკვდილის (1883 წ.) შემდეგ, სახელმწიფოთა ეკონომიური განვითარება მოითხოვდა ახალახალ კოლონიების შექმნას, მათ წილისეულ სიმდიდრეთა ექსპლოატაციას, აზიის, აფრიკის და ოკეანეთის ახალშენებად განაწილებას. ამ ნიადაგზე ძლიერ სახელმწიფოთა დაუსრულებელი ქიშპობა სწარმოებდა, რაც წნი. რად ომით თავდებოდა. ამ ფენომენს ლენინი. მხოლოდ ისტორიულ მატერიალიზმის თვალთახედვით უდგებოდა და ის კაპიტალიზმის განვითარების შედეგად და მის საფუძვლად მიიჩნდა და მთელს აქედან გამომდინარე, მანკიერებას მას აკისრებდა. უფრო ზუსტად, ის იმპერიალიზმს კაპიტალიზმის ზოგად ევოლუციის პასუხისმგებლად თვლიდა, მას მიაწერდა უამრავ ცოდვებს, მაგრამ მთლად ვერ უარყოფდა მის ქმნადობას ხალხთა ეკონომიკის განვითარებაში, რასაც თვით მარქსი ასეთ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა და პროგრესის ფაქტორად სახავდა.

ლენინის თანახმად, 1914 წლის ომი, ყოველ მხრივ იყო იმპერიალისტური, დამპყრობი, ცარცვა-გლეჯის და კოლონიების განაწილების ომი. ამის გამო იყო, რომ ლენინი პრო. ლეტარიატის ამოცანად სახავდა ამ იმპერიალისტურ ომის სამოქალაქო ომად გადაქცევას, მის გამოყენებას საერთაშორისო სოციალისტურ რევოლუციის მოსახდენად. შან ეს თავისი განაზრახი საესებით განახორციელა. თუ ინტერნაციონალურ მასშტაბით არა, ყოველ შემთხვევაში, რუსეთის ფარგლებში მაინც. და უნდა სიმართლე ითქვას, დიდის წარმატებით შეასრულა, გერმანიის იმპერიალიზმის ხელშეწყობით და ფულადი დახმარებით.

ახლა კი 1917 წ. ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ როცა დასავლეთ ევროპაში მსოფლიო სოციალისტურ რევოლუციის იმედები გაცრუვდა, ლენინის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლამ, ევროპიდან აზიაში გადაინაცვლა: «სოციალისტურ რევოლუციის ლონდონიდან—ვაშინგტონისკენ მიმავალი გზა, ამბობდა ის, შანხაი—კალკუტაზე გაივლიას»-ო. ამრიგად, ევროპის ხალხების «კაპიტალიზმის უღლიდან განთავისუფლების» მოძრაობის დახმარება სავეტებით დაფუძნებულია მის იმპერიალიზმის თეორიაზე. როგორც ვხედავთ, ლენინი, ამ საკითხშიც მარქს—ენგელს გრძელი მანძილით დაშორდა, მათი მსოფლიო რევოლუციის გეოგრაფია უკუღმა შეატრიალა. თუ მრქს—ენგელსით, სოც. რევოლუცია ეკონომიურად უაღრესად განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებიდან უნდა დაწყებულიყო, ამიერიდან ეს მისია აზიის ეკონომიურად და კულტურულად ჩამორჩენილ ხალხებმა უნდა იკისროს.

ჩვენ დაგვრჩენია, მესამე ინტერნაციონალზედაც ორიოდე ვსთქვათ, რადგან ის კომუნისტურ პარტიის განუყრელი ორგანიზაციაა და ლენინის უშუალო მონაწილეობით დაარსებული. მას ამით უნდოდა მეორე ინტერნაციონალი შეეცვალა და ამიტომ მას მესამე კომუნისტური ინტერნაციონალი ეწოდა.

როგორც ცნობილია, ლენინი მეორე ინტერნაციონალს დაუზოგველად ებრძოდა; ოპორტუნისტულად და მუშათა კლასის ინტერესების მოღალატედ თვლიდა, მასში შემავალ პარტიებს ბურჟუაზიის დამცველად აცხადებდა. განსაკუთრებით ის უყვიინებდა სოციალისტურ პარტიების ლიდერებს, რომ ისინი იმპერიალიზმის წინააღმდეგ საკმაოდ ენერგიით ვერ იბრძოდნენ, პირიქით ყოველნაირად ხელს უწყობდნენ ბურჟუაზულ მთავრობებს და ეხმარებოდნენ მათი იმპერიალისტური გეგმების განხორციელებაში. სამაგიეროდ, აჩლუნგებდნენ პროლეტარიატის ბრძოლის სიმამხვილეს, რადგან მათი აზრით, ცივილიზებული კაცობრიობა მსოფლიო რევოლუციის შედეგად, ვითომც, ანარქიაში ჩაიძირებოდა. ლენინის გააფთრებულმა კრიტიკამ და დემაგოგიამ ძალზე დააუძლურა, ისედაც ომის გამო დაქსაქსული და ეროვნულ ბანაკებდა გათიშული მეორე ინტერნაციონალი. რომ ინტერნაციონალს მუშათა კლასზე ძველი გავლენა დაებრუ-

ნებია, ლენინის საჭიროდ მიიჩნდა მგორე ინტერ-ლის ლიდერებს დაუყონებლივ კავშირი გაეწყვიტათ წარსულ ოპორტუნისტულ პოლიტიკასთან, დაეგმოთ ძველი მოღვაწეობა, მიეღოთ მესამე ინტერნაციონალის თეზისები და დაქვემდებარებოდნენ მოსკოვის ცენტრს. ასეთნაირად შექმნილი ინტერნაციონალი მართლაც იქნებოდა ლენინის მოხურად მოაჩილი ორგანო.

მაგრამ მოსკოვის ასეთი განკარგულებანი სრულებით ვერ აკმაყოფილებდა საერთაშორისო სოციალიზმის ხელმძღვანელთა მისწრაფებებს, რადგან მესამე ინტერნაციონალი საბჭოთა რუსეთის იმპერიალიზმის ბრმა იარაღი ხდებოდა.

ამის შედეგად მსოფლიო სოციალიზმის რიგებში განხეთქილება წარმოიშვა: საფრანგეთში, ტურის კონფერენციის, 1920 წ. ლეონ ბლუმი არ შეემხრო მესამე ინტერნაციონალს. მან უმჯობესად ჩათვალა შეენარჩუნებია პარტიის ძველი წოდება და ორგანიზაცია, მხოლოდ ერთი ნაწილი კავშირის მეთაურობით ლენინისაკენ გადიხარა და მესამე ინტერნაციონალს შეუერთდა. ამიდან დაიწყო სოციალიზმის ორნაირი გაგება: პირველი გაგებით, სოციალიზმი აღნიშნავდა იმ ტენდენციას, რაც კლასიკურ დემოკრატიაში თავსდებოდა და რასაც ე. წ. ორდანი საქართველოში დემოკრატიულ სოციალიზმს უწოდებდა, ან უფრო სწორად რომ ითქვას, ისინი ღებულადდენ მარქსის სოციალიზმს და არა ლენინის რუსულ ბოლშევიზმს, რასაც აშკარად მარქსიზმის უარყოფად თვლიდენ. მეორეს გაგებით—კომუნისში იმ ტენდენციის მატარებელი გახდა, რამაც შემდეგ მარქსიზმ—ლენინიზმის სახელწოდება მიიღო და მკაცრი დისციპლინით ერთად ერთ პარტიის ცენტრს მოსკოვს დაექვემდებარა.

ამგვარად ყველა ქვეყნის სოც-რი მოძრაობა ორ ბანაკად გაიყო. მათ შორის იდეოლოგიური საკითხის გაგებაში მტრული დამოკიდებულება დაშვარდა. ზოგიერთები იმედოვნებდენ რომ ისინი ოდესმე მაინც მორიგდებოდენ და საერთო მიზნისკენ—სოციალიზმისკენ ერთად გასწევდენ. უერხანობით ეს შერიგება არ ხერხდება სწორედ კომუნისტების წყალობით. ხალხი თვით კომუნისში, როგორც მარქს—ლენინიზმის მოძრაობა, საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარ-

ტიის ხელმძღვანელობით კარგა ხანია მძიმე კრიზისის და ცვალებადობას განიცდის. უკვე სტალინის ხანაში, როცა მან ომში გამარჯვებით ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპაში დიდი სახელი მოიხვეჭა, როგორც: «სამხედრო სტრატეგმა და კომუნისტების იდეოლოგმა» სწორედ მაშინ, როცა ამას არ მოელოდა, პირველად მის ავტორიტეტს იუგოსლავიის ტიტინმა ძირი გამოუთხარა და აღარ ცნობდა მის ხელმძღვანელობას და ბრძანებას. ეს იყო პირველი პერესი, რაც სტალინს დაუსჯელი გადაურჩა. შემდეგ ამას მოყვა, უფრო გვიან, კიდევ უფრო დიდი განხეთქილება. მათს კომუნისტურმა ჩინეთმაც უარყო კრემლის, სტალინის მემკვიდრეების ხელმძღვანელობა საერთაშორისო კომუნისტების მოძრაობაში, და დაპირისპირება დღემდის გრძელდება. მას «რევოზიონიზმის» «ეტიკეტი» მიაკრეს; ამგვარად მარქს-ლენინიზმის ორი შტო უკვე გაჩნდა, კომუნისტური რელიგია ორად გაიყო: ორთოდოქსულ ლენინიზმად (მოსკოვი) და შაოინმად (პეკინი). ორთავე თავისთავს მოძრაობის ცენტრად და ხელმძღვანელად თვლის. განხეთქილებამ უცხოეთის კომუნისტ, პარტიებშიც შეაღწია, არსდება ცალკეული ორგანიზაციები, ჩდებაინ შესაფერისი ბელადები, პატარ-პატარა დიქტატორები და როცა გარეშე დახმარებით მათ ხელისუფლება უფარდებათ, კომუნისტების სახელით, ვითომც რევოლუციას ახდენენ, თითქოს ხალხის კეთილდღეობისათვის იბრძვიან, სინამდვილეში, ანადგურებენ ყოველგვარ სულიერ და მატერიალურ ღირებულებებს და ყოველნაირ თივისუფლებას ჩანასახშივე სპობენ.

როგორია დღეს მარქსიზმის მდგომარეობა? პარადოქსალურად შეიძლება ითქვას, რომ იგი ყოველგან მოედო და ამავე დროს არსად არ არსებობს. რადგან ყოველად შეუძლებელია იმის მტკიცება, თითქოს აფრიკის ნახევრად ველური ტომები და მოსკოვის კომუნისტური სინოდი ერთი და იგივე რელიგიის მიმდევარნი იყვნენ. ყველას თავისებური მარქსი ჰყავს და მის დოქტრინას თავისებურად უდგება. აღრევა უმთავრესად იმით არის გამოწვეული, რომ არის ხალხი, რომელიც თავის თავს მარქსისტს უწოდებს მაშინ, როდესაც მათი ქვეყნის ეკონომიური ჩამორჩენილობა, მარქსის დოქტრინის მიხედვით, მათ ეკრძალება ამ მოძღვრებაზე

იფიქრობდა მათი ქვეყნის ეკონომიკის მოწყობის დროს მით იხელმძღვანელონ. ხალხი ამავე დროს არიან ქვეყნები, რომელთა ეკონომიური განვითარების სტადია მონაცემებს იძლევა მარქსისტულ მეთოდების შემოსაღებათ, მაგრამ ამ ქვეყნების ხელმძღვანელნი ამ სწავლას იმდენად უგულვებელ ყოფენ, თითქოს იგი არც კი არსებულებოდა.

მსოფლიოში ეკონომიურად ყველაზე უფრო განვითარებული ქვეყანა ამერიკის შეერთებული შტატებია, შემდეგ ინგლისი, შემდეგ შვეიცია. არც ერთი ამ ქვეყანათაგანი მარქსზე არ ფიქრობს. კიდევ მეტი, შეერთებულ შტატებში სოციალისტური პარტიაც კი არ არსებობს და მუშათა კლასი მარტო სინდიკალიზმის მეშვეობით მშვენიერად იკაფავს გზას და ეროვნულ დოვლათის განაწილებაში თანდათან მეტ ხვედრით წონასღებულობს. უნდა ითქვას, რომ შვერ. შტატებში «მარქსისტებიც» არიან: ცალკეული განვითარებული ფილოსოფოსი—იდეალისტი—ინტელიგენტები, რომელნიც ერთეულებს წარმოადგენენ, ხოლო უფრო დიდი რიცხვით შავკანიან მოსახლეობაში და ევრე წოდებულ «პიპი»-ებს შორის ვხვდებით მარქსისტებს. რასაკვირველია ასეთ შემთხვევაში მარქსისტობა ყურით მოთრეული მოტივია.

ყველაზე საინტერესო მაგალითი რა თქმა უნდა გერმანიის სოციალ დემოკრატიული პარტიაა. ეს ძლიერი ორგანიზაცია თავიდანვე მარქსისტული იყო და დღესაც, თეორიულად მარქსისტებად ითვლებიან, მაგრამ მათი პრაქტიკული მოქმედება დიდათ არ განსხვავდება თუნდაც ინგლისის სოციალისტთა მოქმედებიდან, რომელნიც როგორც ცნობილია, მარქსისტები არ არიან.

აქ, ცხადია, ყველა ქვეყნის მარქსიზმის ხასიათისა და ნიუანსის არა თუ გარჩევა, ჩამოთვლაც კი შეუძლებელია მხოლოდ იმის თქმა კი შეიძლება, რომ ყველა მიმართულების მიმდევარნი შეიძლება ორ მთავარ ჯგუფად გავყოთ: ისინი რომელნიც მხოლოდ ტრადიციულად არიან მარქსისტები და ცხოვრებაში ამ დოქტრინის გატარებას დაჟინებით ერიდებიან და სხვები, რომელნიც კდილობენ მარქსისტობა საქმით დაამტკიცონ.

კუჩრობული ამ შემთხვევაში ის არის, რომ სწორედ ინდუსტრიალურად განვითარებულ ქვეყნებში ვხვდავთ მიძინებულ მარქსიზმს, ხოლო ჩამორჩენილ ქვეყნებში ამ მოძლ-

ვრებას დიდი და პატარა ევოლუციება მაშინ, როდესაც ეს მოვლენა სწორედ პირიქით უნდა ხდებოდეს. კიდევ ერთი უცნაურობა ახასიათებს ჩამორჩენილ ქვეყნების მარქსიზმს; ამ ქვეყნებში იგი ეროვნულ ბრძოლის იარაღი უფროა ვიდრე სოციალურ ან კლასთა ბრძოლისა. ყოველივე ეს იმის მაჩვენებელია, რომ საქმე გვაქვს ცნებათა აღრევასთან და ამგვარად ყველა ყაიდის ხალხის ზომანე გამოჭრილი მარქსიზმი ცხადია უკვე ჰკარგავს ჩამოყალიბებულ დოქტრინის ხასიათს და მას უფრო სიმბოლიური მნიშვნელობა აქვს მხოლოდ.

ერთხელ პიკასომ თავის მხატვრობას მარქსისტული უწოდა. იგი ფიქრობდა, რასაკვირველია, არა კომუნისტურ მანიფესტზე, რომელთანაც მის მხატვრობას არავითარი კავშირი არა აქვს, არამედ იგი გულისხმობდა მისი მხატვრობის რევოლუციურ ხასიათს, რომელიც წარსულთთაგან იმიჯნებოდა, ყველაფერს ამტკრევედა და ამ ნამსხვრევებისაგან ახლსა ჰქმნიდა—ჯერ კაცთათვის უნახავს.

ასეთი სიმბოლიური გაგებით მარქსიზმი ქვეყნად მოდებულია და მრავალი სოციალური რეფორმატორი თავის თავს მარქსის სულიერ მემკვიდრედ აცხადებს.

არსებობს შეხედულება, რომ კომუნისტურ მარქსიზმ—ლენინიზმის გარეშე არსებობს სხვა მარქსიზმი, რომელიც თითქოს პირველზე უკეთესია. ჯერჯერობით პრაქტიკამ გვაჩვენა რომ რამდენადაც მარქსიზმის ერთგულია ამა თუ იმ ქვეყნის რეჟიმი, იმდენად ამ ქვეყნის წყობა და ცხოვრება რუსეთში გამეფებულ წყობასა და ცხოვრებას წააგავს. ნამდვილი დემოკრატია და მარქსიზმი ჯერ ვერაფერს შეაუღლა.

სულ სხვაგვარად წარმოგვიდგება საქმე თუ თვალს გადავავლებთ მარქსიზმისაგან დამოუკიდებელ, სოციალურ სამართლიანობისაკენ მიმართულ მოძრაობას. სოციალიზმი ყველა ქვეყნის წრეში და ფენებშია დღეს შექრილი. უკვე კარგახანია იგი საკუთრივ სოციალისტების მონოპოლიას აღარ წარმოადგენს და წინად ტრადიციულად ანტი-სოციალისტურად ცნობილი წრეები დღეს სოციალიზმს ისე დაუახლოვდნენ რომ ამ ხანად ქვეყნად არც ერთი პოლიტიკოსი არ მოიპოვება თავის სოციალურ პროგრამაში სოციალისტური სწრაფვა რომ არ ჰქონდეს ჩაწერილი.

დღევანდელი ცხოვრება რომ აქამდე მოვიდა, ამაში იქნებ, ან, ნამდვილადაც მარქსს დიდი ღვაწლი მიუძღვის მაგ-

რამ მისმა მოძღვრებამ პრაქტიკულ განხორციელების გზაზე მხოლოდ რუსული და ჩინური რეჟიმები წარმოშვა. ხოლო სხვაგან ეს მოძღვრება ზომიერმა დემოკრატიულმა სოციალიზმმა შესცვალა, რომელიც მარქსიზმისაგან აშკარად და შეგნებულად იმიჯნება.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ, როგორც ბევრი სხვა, არ ვინიარებთ მარქსის მოძღვრებას, რადგან არ გვწამს სოციალიზმის შესაძლებლობა, მაინც მარქსიზმი თანამედროვე სოციალისტურ მოძრაობაში დიდ როლს თამაშობს, ხოლო მისი უძღურება მაშინ იწყება, როცა ის თეორიიდან პრაქტიკაში გადადის; სწორედ მაშინ ვლინდება დოქტრინის სინამდვილესთან შეუსაბამობა, ე. ი. განხორციელების გზაზე შრავალ დაბრკოლებებს აწყდება, მახინჯდება პარტიულ და ერთპიროვნული დიქტატურით, ტოტალიტურ სისტემად ყალიბდება და ყოვლისშემძლე ბიუროკრატიულ ფორმასღებულს, რაც მარქსიზმის მიერ დასახულ მიზანთა უარყოფაა.

მარქსიზმის რაობის ანალიზი ჩვენთვის, ქართველები-სათვის, მარტო თეორიული საგანი და გონებრივი ვარჯიშობა—გართობა არ არის. ყველამ უწყის თუ ჩვენი უკანასკნელი ასი წლის ისტორია ამ მოძღვრებისაგან რამდენად დაღდასპულია. რუსეთის იმპერიის ფარგლებში მომხდარი უკანასკნელი ბრძოლა «კარგსა» და «ცუდ» მარქსიზმს შორის ჩვენ მიწაწყალზე გათამაშდა. ამ ბრძოლაში იმ მხარემ გაიმარჯვა, რომლის მეთაურებს ხელით მარქსიზმის დროშა მოჰქონდათ, გულით კი რუსული იმპერიალიზმი. დამარცხდა ის მხარე, რომლის მეთაურები ეროვნულ დროშით იბრძოდნენ, ხოლო გულში მარქსიზმს ატარებდნენ.

რომ რუსები მარქსისტებზე უადრესი იმპერიალისტები იყვნენ და არიან ეს მათ თვით დაამტკიცეს და თავიანთი საქციელით კვლავ იმასვე ამტკიცებენ.

რაც მეორე მხარეს შეეხება, ქართველ მარქსისტთა პლეა, და ამ წუთისოფელს ისე გაწორდა რომ არავინ ხაჭიროდ არ ცნო აშკარად ეთქვა: ჩვენს მოქმედებაში ეროვნულს, სოციალურზე წინ ვაყენებდითო. საჭირო კი იყო ამ საკითხზე პასუხის გაცემა.

ს. კირაქაძე.

«საძარტველო! ასე როგორ წახდი?!»

ემიგრაციაში მყოფი თითქმის ყოველი ქართველი დე. ბულობს, ე. წოდებულ კულტურულ კავშირის ორგანო «სამ-შობლოს ხმას», და რამდენადაც ვიცით, მას ყველა კითხუ-ლობს. —საქართველოდან მოწვედნილ ხმის გაგონება, რო-გორიც არუნდა იყვეს იგი, მაინც საამოა. «სამშობლოს კვამ-ლიც გვეამებოა» თქვა ერთმა რუსმა.

ეს არის მთავარი მიზეზი იმისა რომჩვენ ამ გაზეთს ვკითხულობთ, თორემ მისი ხარისხი არც ტექნიკური, არც შინა-არსობრივი, არც სტილისტური მხრივ, ჩვენს გემოვნებას და მოთხოვნილებას, რა თქმა უნდა, არა თუ არ აკმაყოფი-ლებს, არამედ აღიზიანებს კიდევ ვით უკუსადები საგანი.

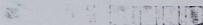
ამასთანავე ყოველმა ჩვენგანმა იცის თუ როგორია ამ გაზეთის ნამდვილი, პირველი დანიშნულება და მიზანი. ყო-ველი მკითხველი, როგორც კი ამ მოთაფლულ ქადას გატკ-ვირავს მაშინვე იგემებს ცომში, საკმაოდ უხეშად ჩატანებულ შხამს. თუმცა, გაზეთის ნამდვილი მიზანი ზოგჯერ თვით მის ფურცლებზეც, ყოველგვარ დაფარვა-შეხამების გარეშეც, იბეჭდება.

ამ რამოდენიმე ხნის წინად, ამ საზოგადოების გამგეობის ახალი არჩევნებისთვის მოწვეულ კრებაზე წარმოთქმული სიტყვები გამოქვეყნდა.

ქართველები, როგორც საერთოდ, გრძლად და ფრთოსან სიტყვებით რაღაცას ლაპარაკობდენ, და დიდი ვირტუოზო-ბით ახერხებდენ რომ ბევრი ვლაპარაკათ, არაფერი ეთქვათ და არც სხვისი ნათქვამი გაემორებიათ.

მაგრამ ამ კრებაზე ერთი რუსიც ყოფილა, მოსკოვის თვალ-ყური, და «ბოძანებულების» გადმომცემი, მას ყველაზე მოკლედ ულაპარაკია, თუმცა ღმერთმა ხომ იცის, ყველაზე მეტი ნება გაგრძელებისა სწორედ მას ჰქონდა, მისი სიტყვის მთავარი აზრი იყო: «საზღვარ გარეთ ცხოვრობს ჩვენი ქვეყნი-დან წასული რამოდენიმე მილიონი ადამიანი, ჩვენი მიზანია ეს ხალხი საბჭოთა კავშირის მეგობრად გავხადოთ».

ყოველ ავაზაკისა და ბოროტმოქმედის მიზანიც არის, რომ მისი ბოროტების მოწმე და მამხილებელი «მეგობრად» გაიხადოს და... გააჩუმოს. თუ საკითხს გავაშისულებთ საქმის ვითარება სწორედ ასეთია.

«საბჭოთა კავშირის მეგობრობა,» ეს ფრაზა გულმარ-
თალი მალემრწმენი კაცისათვის ნამდვილი ხაფანგია, რადგან
«საბჭოთა კავშირი» თითქოს ქვეყნის სახელია, როგორც საფ-
რანგეთი, არგენტინა, შეერთებული შტატები და სხვ. ხო-
ლო მეგობრობა ხომ კაცობრიობის ყველა ლექსიკონის
საუკეთესო სიტყვაა.

გარნა «საბჭოთა კავშირი» შიგ მსცოვრებ ხალხების
მიერ ნებაყოფლობით არჩეული სახელი არ არის. იგი ქვეყანას
და ხალხს კი არა აქვია, არამედ იგი—სისტემა და პოლიტი-
კური რეჟიმი, რომლის უკან იმალება უზურპატორთა ჯგუ-
ფი, რომელიც პოლიციურ დიქტატურის და იერარქიულად
აშენებულ პარტიის შემწეობით უპასუხისმგებლად მართავს
და ყველფავს ხელებშეკრულ ხალხს (ყველა ეროვნებისა და
და ყველა რასისას). იგი ერთნაირად ავიწროებს გლეხს ნუ-
შას, ტექნიკოსს, მეცნიერს, ხელოვანს მოაზროვნეს და ინ-
ტელიგენტს.

«საბჭოთა კავშირის» მეგობრობა და იქ მცხოვრებ ხალ-
ხისადმი მეგობრობა სულ სხვადასხვა ცნებაა.

რაც კერძოთ მეგობრობას შეეხება, ამ ცნებას აზრი
მაშინა აქვს თუ იგი ორივე მიმართულეებით მოქმედობს. ხო-
ლო საბჭოები დღედაღამ იმის ცდაში არიან, რომ თავისუ-
ფალი, ხალხთა ბუნებრივად მიმდინარე ცხოვრება დაანგრე-
ონ და აკრძალონ ყოველივე ის რაც ამ ხალხებს ადამიან-
ურ ცხოვრების უპირველეს მოთხოვნად მიიჩნიათ.
სახელდობრ: პიროვნების, სიტყვის და აზრის თავისუფლება,
კანონის წინაშე თანასწორობა, რელიგიური თავისუფლება,
ლეგალური გარანტია ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სხ.
და ყოველივე ამის ნაცვლად, მათ სურთ ჯოჯოხეთი თავს
მოგვახვიონ. ასეთი ხალხის მიმართ მეგობრობა და ნდობა
ხომ თავის მტრობა იქნებოდა.

ამ მიზნისათვის მუშაობს «კულტურულ კავშირის» ქარ-
თული ფილიალი. მას დავალებული აქვს მოსკოველ ავაზაკ-
თა ბროვას აქ სამწყესო შეუქმნას, მათი მიზნებისათვის—
მლოცველი. არა მგონია გახეთის რედაქციაში ვინმე ისეთი
მოიპოვებოდეს, რომელსაც ჩვენი გაბრძოლების ნაწდელი
იმედი ჰქონდეს, მაგრამ ჩვენი მოსახიბლავი ფერხული მაინც
გრძელდება და რასაკვირველია ქართული ფილიალი ჩვენ
ქართველებს ქართული კერძით გვიმასპინძლ დედა.

ამ ხალხთან რომ ადამიანური საუბარი შეიძლებოდეს
შეგვეძლო გვეთქვა, რომ გვეყო ამდენი კვენხა ტრახანის
მოსმენა. რომ ჩონგურის ერთ და იმავე ჰანგზე ჩხაკუნს, მხო-

ლოდ შემოქმედებითი სილატაკის ნიშანია. რომ ჩვენ უხერხულობის და სირცხვილის გრძნობა გვიპყრობს, როდესაც ჩვენი ქვეყნისათვის, ზოგჯერ საამაყო და დამსახურებულ პირებს, რომელთა სახელიც ჩვენ პირველად გვესმის, მსოფლიოში ცნობილ პირებათ გვაცნობთ. რომ აქედან დაბრუნებულ ზოგიერთ ქართველს, რომელთაც ჩვენ თქვენზე ბევრად უკეთ ვიცნობდით, აქაურ ქვეყნების ეროვნულ გმირებათ გვისახავთ.

რომ უცხოეთშიმყოფ, რამოდენიმე ათეულ ნახევრად ქართული სისხლის მქონე ბავშვთათვის ქართულის სწავლების ცდა, თუმცა პრინციპში კეთილი საქმეა, მაგრამ რაოდენ ნაკლებად მნიშვნელოვანი ვიდრე საქართველოსთვის შენარჩუნება იმ რამოდენიმე ათეულ ათას ქართველ ბავშვისა, რომელნიც საბოლოო გარუსების გზაზე მყოფნი, საბჭოთა კავშირის მთელ ტერიტორიაზე არიან გაფანტულნი და ვიხედავ არვინ ზრუნავს.

რომ ევროპადებული ქართული მრეწველობის ექსპორტი სახდვარგარეთ, მხოლოდ ცარიელი ბაჭი ბუქია, რომ ამ დაბალი ხარისხის საქონელს მხოლოდ იმიტომ აქვს გასავალი რომ მისი საყიდელი ფული საბჭოთა კავშირის მიერვე არის, ჩამორჩენილ ქვეყნებისადმი თითქმის საჩუქრად მიცემული, იმ პირობით რომ ამ ქვეყნებმა საბჭოური საქონელი შეიძინონ. და კიდევ რამდენის თქმა შეიძლებოდა...

მაგრამ შევეხოთ, ყველაზე საზიზღარ წერილს, რომელიც ამ გეზებზე დაბეჭდა და რომლის ბადალი თავისი სიმდაბლით მთელ ქართული პრესის არსებობის მანძილზე არ ვიცით თუ მოიპოება. ეს წერლია: «რუსეთი ჩემი, მამულეთი ჩემი» რომლის ავტორია გივი კარბელაშვილი.

როდესაც ეს სათაური წავიკითხევიფიქრე, ვინმე რუსის წერილია ქართულად თარგმნილი მეთქი—თარგმნილი ცუდათ, რადგან კარგ თარგმანში კაცმა ვერ უნდა გამოიყნოს რომელ ენიდან არის გადმოღებული, აქ კი ფრაზა ტიპიური რუკულაა: «ზ ა ა ი ა მ ა ა, ო ტ ჩ ი ხ ნ ა მ ო ი ა». მაგრამ როდესაც კითხვა დავიწყე, იძულებული ვიყავი წარმოუდგენელი რამ დამეგერებინა—წერილის ავტორი ქართველი იყო. კითხვის პროცესში ორი გრძნობა დამეუფლა, სირცხვილი და ტკივილი. მრცხვენოდა რომ ქართველმა ასეთი რამ დასწერა, რასაც სომხები, ჩერქეზები, აზერბაიჯანელები, უკრაინელები და კიდევ სხვები—თვით რუსებიც წავიკითხავენ. და არავის, თვით რუსებსაც კი, ეს საქციელი არ მოეწონება, სიმდალესა და მხოხაეობას, ღირსეული კაცი მტერსაც არ უსურვებს.

ტკივილსა ვგძნობდი, როგორც ჩემი ქვეყნის შვილი რადგან ჩემს სამშობლოს ტკივილს აყენებდენ.

პოი ქაშთა სიავევ! ნუთუ ამდენად დავეციტ რომ ჩვენში ასეთი რამ იბეჭდება? წერილის ავტორი რუსეთს თავის სამშობლოდ თვლის და აღსარებას იგი ნახალური კადნი. ერებით «მომავლ თაობათა გასაგონარად ამბობს.» მისი აზრით რუსეთი უნაკლო ქვეყანა ყოფილა სიკეთით სავსე და ამ ქვეყანაში მხოლოდ რომანოვებს ჰქონიათ ცოტაოდენი ნაკლი, რომლის მნიშვნელობა თურმე «არ უნდა გადავაჭარბოთ».

ზოლო, საქართველოს მიერ მთელი საუკუნის განმავლობაში, კარუსების წინააღმდეგ და ეროვნულ მეობის შენარჩუნებისათვის ნაწარმოებ ბრძოლაზე იკვირებო: «თუ არად ჩავთვლით ზოგ-ზოგ ჩვენი თანამემამულის ურწმუნოებას თვით მათთვისვე სავალალო ახირებასო». დიახ, სავალალოდ ახირებული ყოფილან ის ქართველები, რომელთაც რუსები არ წამდათ.

ამგვარად მარტოწითელი რუსეთი კი არ ყოფილა ჩვენთვის სიკეთის მომტანი, როგორც აქამდე ამბობდენ, შავი რუსეთიც, სიკეთის და ბედნიერების წყარო ყოფილა საქართველოსთვის.

სახელმწიფოთა შორის ურთიერთ დამოკიდებულება სანტიმენტალურან სარწმუნოებრივ საფუძველზე არასდროს არ დაყრდნობილა. საქართველო რუსეთის მფარველობაში სიყვარულით არ შესულა. ანგარიშის საკითხი იყო, სულის მოთქმა იყო საჭირო. არც რუსეთს ამოძრავებდა ჩვენი სიყვარული როდესაც საქართველოში ჯარები წოკყავდა. ჩვენ რუსეთისაგან მივიღეთ ჩვენი საზღვრების დაცვის საშუალება. მაგრამ რუსეთმა ჩვენგან ასჯერ მეტი მიიღო. საქართველომ რუსეთს შეაძლებინა მთელ კავკასიას დაპატრონებოდა. მცირე აზიისაკენ გზა გახსნოდა და მაშინდელ მის მეტაქე ინგლისის ინტერესებს დამუქრებოდა. ყოველი მიუღვამელი უცხოელი დაგვეთანხმებოდა რომ ამ პოლიტიკურ ვაჭრობაში საქართველომ რუსთზე ნაკლები მიიღო და მეტი კი გადაიხადა. ბეცი, ან მოსყიდული უნდა იყოს ის ქართველი, რომელიც ამ საქმეში საქართველოს ღალს დაადგნა.

ასეთია საქმის ვითარება, პოლიტიკურ ანგარიშით ნაწარმოებ ოპერაციისა. ზოლო რაც სიყვარულს, ერომორწმუნეობას, და პარტნიორთა ურთიერთ ლოიალობას შეეხება, რუსეთის საქციელი სავსეა მზაკრობის. ღალატის. ჩვენი დასუსტების სურვილის, ჩვენი ეკლესიისადმი ფრიადაზა «ერაზმორწმუნეობრივი» საქციელის, ჩვენი ეროვნული კულტურისადმი მტრობის და სხვა ანგვარე მაცად იხდენო.

ესმაგალითებია: პეტრე დიდის მიერ საქართველოს დაღალატინება სპარსეთთან კონფლიქტების დროს. ერეკლეს განმეორებული თხოვნების არ დაკმაყოფილება, სამხედრო დახმარების აღმოჩენაში, ტაბულბენის საქციელი ასპინძაში და ერეკლესგადმოვლების ცდა ამავე დროს, ბაგრატიონთა მთელი გვარისგადასახლება რუსეთში, იმერეთის სამღვდლოებისადმი ჩადენილი კრიმინალური აქტები, საქართველოს ანექსია, ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის მოსპობა, ქართული ენის დევნა სკოლებში და ეკლესიებში და სხვა მრავალი.

კარბელაშვილო! ამისთვის გვმართებს რუსეთის სიყვარული?

თუ ილია და იაკობ გოგებაშვილი იმ დროს რუსეთისადმი ერთგულობაზე ლაპარაკობდნენ, ეს მაშინდელ მდგომარეობისათვის აუცილებელი ტაქტიკა იყო დამპყრობელის სიფხიზლის მისაძინებლად ნახმარი. იმგარუსების ინტენსიურ პოლიტიკის ხანაში რომელსაც რუსეთი ჩვენში ეწეოდა უამისოდ როგორ იქნებოდა შესაძლებელი: წერაკითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების მუშაობა; სკოლების გახსნა, ქართულ გიმნაზიის დაარსება, ქართულ ეურნალ გაზეთების გამოცემა და საერთოდ ხალხის ეროვნული გათვითცნობიერება. ამ გზით მაშინდელმა ქართველმა თავდადებულმა მამულიშვილებმა იმასაც კი მიაღწიეს, რომ ვითომ გიმნაზიის შენობის აგებას შეუდგენ, სინამდვილეში კი მომავალ ქართულ უნივერსიტეტისათვის შენობა ააგეს—მიუხედავად იმისა რომ, თბილისში უნივერსიტეტის გახსნის პერსპექტივები სრულიად უიშვდო იყო. ამგვარად ჩუმმა, შეხილბულმა, ერთი დიდი პატრიოტული მიზნისაკენ მიმართულმა მუშაობამ შესაძლებელ ოცნა ჩვენი ქვეყნის ის მეტამარფოზა რომელსაც, მეწყეთა იმპერიის დანგრევის უმალ, ფარდა აეხადა და საქართველო ფეხზე წამოდგა არა მარტო როგორც ერთი, აზამეურ აგორცსახელმწიფოთითქოს ასი წელი კი არა, მხოლოდ რამოდენიმე თვე გაგვეტარეჩიოს რუსეთის უკრადო ადმინისტრაციულად დაყოფილ პროვინციის მდგომარეობაში მოხდა ის რომ მსოფლიოს წინაშე საქართველოს სახელით წარდგნენ, რუსეთის სოციალისტთა ყველაზე დიდი ბილილი დეჩუევი ჩხვიძე და წერეთელი.

ამგვარად თავისუფლება—მოპოვებულმა ერმა საკუთარი სახელმწიფო ცხოვრების შენება დაიწყო და თუ ეხლა, 50 წ. შემდეგ, დღევანდელ მსოფლიო პოლიტიკურ ტენდენციებს თვალს გადავაყვლებთ, მაშინდელზე მეტად ნათელია თუ რამე უნდა ვთქვათ და მომავლის გამთვალისწინებელი ყოფი

ლა ჩვენი მაშინდელი ნორჩი სახელმწიფოს პოლიტიკური ეკონომიური, სოციალური ეროვნული პროგრამა. რომელიც უპირველეს ყოვლისა, ხომიერებით და ჰუმანიურობით ხასიათდებოდა. როგორ მოექცა ამ ქვეყანას «ძმური» რუსეთი? ჩვენი სიყვარული და ჩვენი დანმარების სურვილი აწოქნდებდა, იმ ხალხს ვინც ჩვენ წითელი არმია შემოგვისია?

ლენინს გარკვეულად აქვს ნათქვამი თავის მიწერ მოწერებში და მაშინ გაცემულ ინსტრუქციებში რომ რუსეთს თავისი ეკონომიური მიზნებისათვის მთელი კავკასია აუცილებლად სუირდებოდა. პოლიტიკურ თვალსაზრისით, ლენინს საყვედურს ვერ ეტყვი, რომ მან როგორც რუსმა სახელმწიფო კაცმა რეალურად იმოქმედა. მაგრამ ქართველმა რომ ამ მოქმედებისათვის მაღლობა უთხრას, ამ საქციელს სახელად სიბრიყვე ან ლაღატი ეწოდება.

ყოველივე ეს წარსულია, მთავარი მომავალი და არამომავალზე შეიძლება იფიქროს კაცმა თუ იმ მდგომარეობას და ყოფას, რომელიც ჩვენ ძალით მოგვახვიეს და რომლიდანაც არა თუ თავის დაღწევას, არამედ რომლის კრიტიკას, ცვლილებების შეტანაზე ფიქრს და მისი ვარგის-უვარგისობაზე მსჯელობასაც კი გვიკძალავენ. კიდევ მეტი, გვაიძულებენ ჩვენე ხოტბაშეგვასხათ ჩვენ ბოროტების დამდებლებს.

ქართველ ერს, რომელსაც კულტურული და პოლიტიკური წარსულის გრძელი ისტორია აქვს, თურმე გადია სუირია ცხოვრების გზაზე სხვის კალთას ხელჩაჭიდებულმა იაროს. და ეს ხდება დღეს, ისეთ ხანაში, როდესაც მსოფლიოში საბჭოთა კავშირს გარედ; არც ერთი ერი კი არა, ერთად ქცევის მსურველი ხალხიც კი არ არსებობს, რომ საქუთარ ცხოვრებას თავის ნება სურვილის მიხედვით არ აწყობდეს.

ჩვენ რაღა ღმერთი გაგვიწყრა, რომ ურუსეთოდ არსებობა არ შეგვძლებია, რომელი ლოლიკიდან გამომდინარეობს ასეთი რამის მტკიცება. სად გაგონილა ერმა ყელზე საბელი მოიბას, ბოლო სხვა ერს მისცეს და უთხრას საითაც გინდა იქეთ მატარეო.

თუ რუსეთი, ასეთი ყველასგან განსხვავებული ქვეყანაა რომ მას არც ერთი იმ ნაკლთაგანი არა აქვს რაც დედამიწაზე, ყველა ერს ყველა სახელმწიფოს და ყველა ადამიანსაც ახასიათებს, რაც იმაში გამოიხატება, რომ თავისითავე სხვაზე უფრო უკვარს და ამიტომ ყველა, უპირველესად, თავის თავზე ზრუნავს. მაშინ როგორ ხდება რომ საბჭოთა კავშირის ფარგლებში მხოლოდ ის ერები მედიან, რომელნიც წინ თელ ნაარმიამ იარალით შემოიერთა და არც ერთს მეზობელ ერს აზრად არ მოუვიდა ჩვენსავით ბედნიერი გამზდარცო და ჩვენი

ბედი გაუწიარებია, ჩვენ შემოგვეერთდებოდა? როგორ ხდება რომ ასეთი იდეალური ქვეყანა ამავე დროს ის ქვეყანაა, რომლის საზღვარი ყველა სხვა ქვეყნის საზღვრებზე უფრო დაკეტილია? როგორ ხდება რომ სხვა ქვეყნებში ერთი სახელმწიფოდან მეორეში არა მარტო მგზავრობა, არამედ გადასახლება გადმოსახლება უფრო ადვილია ვიდრე საბჭოთა კავშირის ერთი ფედერატიულ რესპუბლიკიდან მეორეში გადასვლა გადმოსვლა?

რატომა ჰყავს საბჭოთა კავშირის სხვა ქვეყნებთან პროპორციულად შედარებით, მრმვალჯერ უფრო ძლიერი და მრავალრიცხოვანი პოლიცია?

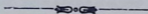
როგორ შეიძლება წარმოვიდგინოთ რომ რუსეთი, რომლისათვის თვით რუსის ხალხი რკინის ხელით უქირავს, ქართველებს ლოყაზე თითებს უცაცუნებს და მოსიყვარულე ზრუნვით ანებრიებს.

რატომ უნდა ყოველივე ეს უსირცხვილო პროპაგანდა მხოლოდ, უსირცხვილო ხალხის მიერ უსირცხვილოდ გავრცელებული.

ჩვენსა და რუსეთს შორის დამოკიდებულება მარტივი და გამორკვეულია. რუსეთი იმპერია და საქართველო მისი ერთი პროვინციათაგანია, ჩვენ რუსიადამიანის არცსიძულელი არც სიყვარული არ გვმართებს. ჩვენი მთავარი საზრუნავი—ჩვენი ხალხის თავისუფლება და მხოლოდ მისი მიღწევის შემდეგ, შეგვეძლება ჩვენს მეზობელ რუსებს ღიმილით და სიყვარულითაც (რატომ არა?) ველაპარაკოთ.

რაც შენს უშვერ ზოდვას შეეხება რედაქტორო კარგელაშვილო, ამ მოვლენის ფსიქოანალიზი სპეციალისტის საქმეა. იქნებ პათოლოგიურ მოვლენასთან გვაქვს საქმე. იქნებ—უსაზიზღრეს ფერხთალოკვასთან. მაგრამ ჩადგან ასეთ სიყვარულს შეუპყრისხარ, შენი «ოტჩინის» სტეპებში გღირსებოდეს დღის დასრულება. ქართული ცრემლი ნუ დაგცემია, რუსულ ჩექმას დაეტკეპნოს შენი საფლავი, და შენს ქეღებზე სელიოდკა ექამოთ და მყრალი სამაგონი ესვათ უწამწამო თვალებიან მონგოლ-სლავურ მეტისებს.

მისვილ ქავთარაძე.

ქართული ეკლესია.

ახლო მომავალში პარიზის ქართული, წმიდანინოს სასელობის, ეკლესიას ახალ ბინაზე აკურთხებენ: № 8, რუ დე ლა როზიერ, პარიზი 15.

უკვე რამოდენიმე წლის წინად გამოირკვა რომ ჩვენი ეკლესიის ძველ ბინაზე დარჩენა დიდ ბანს ვერცაგრძელ დებოდა და, საქირა იყო ახალ ბინის შოვნაზე გვეზრუნა. ამ საქმის მოწყობა თავს იდვა და ბედნიერად დაავიჯინა პარიზის კოლონიის თავმჯდომარე ბ.ნმა ლ. ზურაბიშვილმა რომელმაც, როგორც ყოველთვის, დაუშრეტელი ენერგია გამოიჩინა და მსოფლიოს ყველა ქვეყნებში გაფანტულ ქართველთაში საქმაო თანხა მოაგროვა, რამაც ნაჭირავებ ბინის ნაცვლად საკუთარი, ბინის შეძენა შეგვაძლებინა პარიზის ქართულ კოლონიის სახელზე. ამ საქმეში, როგორც ბ.ნ ზურაბიშვილის ღვაწლი ასევე ქართველთა ერთსულღეჯი გამოსმაურება საქებარი და ჯამამხნეველი ამბავია. ახალი ეკლესიის მოწყობაზე მუშაობენ არქიტექტორ ა. კობახიძის ხელმძღვანელობით.

ქ.ნ ელენე წერეთლის მღვსენება.

ამა წლის 2 მაისს შაიოს დარბაზში გაიმართა ბრიუსელში მცხოვრებ ჩვენი თანამემამულეს ქ.ნ ელენე წერეთლის მოხსენება ქართული მუსიკის შესახებ.

ქ.ნ ელენე წერეთელს უცხოეთში მყოფი ქართველობა იცნობს როგორც მუსიკოლოგიის დარგში მომუშავე სერიოზულ კულტურის მქონე პიროვნებას. და მის მოხსენებაზე მოსული მრავალრიცხოვანი ქართული და უცხოელი საზოგადოება, მოხსენების მოსმენამ საბოლოოდ დაარწმუნა რომ ჩვენი სასახელო თანამემამულე მისი რეპუტაციის ღირსი ყოფილა.

დარბაზი დაძაბულ ყურადღებით უსმენდა მოწესენებელის მიერ ახსნა განმარტებას ქართულ ხალხურ საკრო თუ სასულიერო მუსიკაზე. განმარტებას, რომელსაც თან აქვდა არა მარტო ფარზე ჩაწერილი ტიპიურ მაკალითების მოსმენა, არამედ საქართველოს ბუნება და ისტორიულ ძეგლების ფოტოასურათების გაშუქებული ჩვენებაც.

დიდი მაღლობა ჩვენს ძვირფას თანამემამულეს ჩვენი კულტურის პროპაგანდის საქმეში ასეთი წარმატებით მუშაობისათვის და იმ სიამოვნებისათვისაც რაც მისმა მსმენელებმა იმ მოხსენებაზე განიცადეს.

+

ისიდორე ძაბხელაძე.

30 სექტემ. 1971 წ. ლავილში მოულოდნელად გარდაიცვალა 80 წელს გადაცილებული, ყველასათვის კარგად ცნობილი ისიდორე ძაბხელაძე. განსვენებული ეკუთვნოდა სოც. დემოკრატიულ პარტიას, პროფესიით ისასოთამწყოში იყო ისიდორე ძაბხელაძე ლეჩხუმის მკვიდრი იყო, ადრევე მიემხრო მუშათა და რევოლუციონურ მოძრაობას. ახალგზრობიდანვე ტფილისში ცხოვრობდა, იქ შეისწავლა ასოთაწყოება და ამ ხელობით, რომელიც მას ძლიერ უყვარდა, თავს ირჩენდა და ამასთანავე აქტიურ მონაწილეობას იღებდა არალეგალურ მუშაობაში, იყო ფრიად გათვითცნობიერებული და შეგნებული მუშა. საქართველოს ეროვნულ განთავისუფლებას დიდის აღფრთოვანებით შეეგება. იმთავითვე სახალხო მუშათა გეარდიის წევრი და დამოუკიდებელ დემოკრატიულ საქართველოს ყოველჯურის მტრებისაგან იცავდა. მონაწილეობდა საბჭოთა რუსეთის შეირადებულ თავდასხმის მოგერიებაში. საქართველოს დაპყრობის შემდეგ უცხოეთში, ლავილის ქართულ სტამბაში მუშაობდა და იქვე ეწეოდა პატარა მეურნეობას და ყოველწლიურად ეხმარებოდა ქართულ საქმეებს. მისგან დიდად დავალებულია ქართული ემიგრაციის გაშომცემლობა, უმეტესად ქართული წიგნები და ჟურნალ გაზეთები მის მიერ არის აწყობილი. კერძოთ, ჩვენი ჟურნალიც მისი მუყაითი შრომით და ზონდომებით იწყობოდა და საშუალებას გვაძლევდა ამით, პოლიტიკურად გვეარსება და მტრის წინააღმდეგ გვებრძოლა. ჩვენ მისი ყოველთვის კმაყოფილი ვიყავით. ამასთანავე, ისიდორე ერთ დროს, თფილისში, ჩვენი გაზეთ «საქართველოს» უფროსი ასოთამწყოში იყო და აქაც მიუკერძოებლად აგრძელებდა და ხელს გვიწყობდა ჟურნალის გამოცემაში. ჩვენ ამას მის დამსახურებად ვთლიდით და პატივს ვცემდით. იყო საუცხოო ასოთამწყოში, უფრო მეტად, — შეუცდომლად აწყობდა, ხშირად, მის აწყობილს კორექტურის გასწორება არ სჭირდებოდა.

მან მეტის შრომის მოყვარეობით განვლო დუხჭირი ემიგრანტული ცხოვრება, ყველას წინაშე და უპირველეს ყოვლისა სამშობლოს წინაშე ვალმოხდალი წავიდა ამ სოფლიდან. იყო დაჯერებული სოციალისტი და ამავედროს დამოუკიდებელ საქართველოს ერთგული და უანგარო მსახური. ამ ღრმა რწმენამ ის დიდხანს აცოცხლა სულიერი და ფიზიკური ძალა ბოლომდის შეუნარჩუნა. უიმედო და სასაწარკვეთილს ჩვერვინ ნახავდა; ყვედრება ბუზღუნნი ბედის გმობა მას არ ჩვეოდა. როცა ჩვენი ემიგრაციის ისტორია დაიწერება ამ ქართულ საქმეების დაუღალავ მუშაკს კეთილად მოიხსენიებს. მარადის იყოს ჩვენს შორის მისი ხსოვნა.

ფ რ ა ნ გ უ ლ ი პ რ ე ხ ა.

ფრანგული პროტესტანტული ჟურნალი «ლ'ამკრეტიენ» 1971 წლის სექტემბრის ნომერი, ბ-ნ შალვა ზედგინიძის მეოხებით—ინფორმაციის მიწოდებით, თითქმის მთლიანად, მიძღვნილია ქართულ საკითხისადმი. ვრცელ წერილში პასტორი შავანე ეხება საქართველოს ისტორიულ წარსულს—მის ახლანდელ მდგომარეობას და მხურვალედ ესარჩლება მის ეროვნულ თავისუფლებისთვის ბრძოლას.

ეს ჟურნალი, საერთოდ, საფრანგეთში ცნობილია, როგორც ჩაგრულ ერთა დამცველი. იგი ხშირად ათავსებს წერილებს უკრაინასა, სომხეთსა, ქურდისტანზე და სხვებზე.

ჟურნალში მოთავსებულია: საქართველოს რუქა, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების აქტი და რეპროდუქციები ბ-ნ შ. ზედგინიძის ზეზედ ამოჭრილ ნამუშევართა: წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, რუსთაველის.

პასტორ შავანე ს სტატია დიდი სიმშაპიით და თანაგრძნობით არის გამსჭვალული ჩვენი ქვეყნის მიმართ. რისთვისაც პასტორ შავანე ს, ისე როგორც მთელს, ჟურნალ «ლ'ამკრეტიენ»-ის რედაქციას ჩვენი გულწრფელი მადლობა უნდა მოვახსენოთ, ასეთი დიდად გამამხნეველებელი ყურადღებისათვის.

აღმოსავლეთ საფრანგეთში, ფრიად გავრცელებულ გაზეთ «ლ'ესტ რეპუბლიკენ»-ის—1972 წ. 26 მარტის ნომერში ბ-ნ შალვა ზედგინიძისადმი მიძღვნილია მთელი ერთი გვერ-

დი. აქაც მოთხრობილია საქართველოს შესახებ. მოთავსებულია შ. ზედგინიძის სურათი, მისი ბიოგრაფია და მისი ნამუშევრების რეპროდუქციები: ფარნაოზ მეფე, ვახტანგ გორგასალი, წმ. ნინო, თამარ მეფე, რუსთაველი და სხვ.

ჩ ვ გ ნ ი პ რ ე ხ ა.

ვლასა მგელაძის მოვლენებში.

ვლასა მგელაძის პირად მგლობართა, პატივისმცემელთა ინიციატივით. პარიზის ქართველთა ცდით და დახმარებით გამოვიდა, გარიბალდისებურად მშფოთავ და ენტუნზისტ მამულიშვილის, სიმპატიურ ვლასა მგელაძის მოგონებები.

მოგონებები, განსვენებულს, დაუმუშავებულ მასალის სახით დარჩა ასევე იბეჭდება, მაგრამ ამდენი ამბების მომსწრე-მონაწილეს, ამდენი გრძობების პატრონის და ფრიად ორიგინალური კაცის ნაწერი დიდი ინტერესით იკითხება და ამავე დროს ძვირფასი დოკუმენტია.

წ. ყიფიანი ფრანგულ ენაზე.

პოეტი გიორგი ყიფიანი, რომელმაც რამოდენიმე კრებული გამოსცა, კარგად ცნობილია ჩვენს ქართულ ემიგრაციაში, ამჟამად ამზადებს, ფრანგულ ენაზე გამოსცეს თავის რჩეული ლექსების წიგნი. თარგმნები შესრულებულია ირინე ყიფიანის ლ. ზურაბიშვილის და ასმათ ფაღავას მიერ. ეს პირველი შემთხვევა იქნება ქართველ ემიგრანტ პოეტის ფრანგულ ენაზე გამოცემისა. წარმატებას ვუსურვებთ.

პოეტი დიმიტრი ქიმეგრძე ამზადებს და ჩქარა გამოვა თავის ლექსების ერთტომეულს. წინად მისი ლექსები იბეჭდებოდა სხვადასხვა გამოცემებში, უფრო მეტად—ვიქტორ ნოზაძის «კავკასიონში» და ყველას მიერ დიდი ინტერესით იკითხება.

გასულ წელს (1972) გამოვიდა ა. ბადრიძის საყურადღებო წიგნი «საბჭოთა ისტორიოგრაფიის სიყალბენი».—გეროვანი პასუხია გაცემული დამოუკიდებლობის ხანის ისტორიულ მოვლენების და ფაქტების დამახინჯების წინააღმდეგ.

— პარიზში გამოვიდა (1972) გრიგოლ წერეთელის წიგნი —ნარკვევები და ემიგრაციის ცხოვრების ქრონიკები, პირაონეებათა დახასიათებანი. ჩვენ შემდგეს ნომერში ნოვათესებთ ბიბლიოგრაფიას. ახლა მცირედ შენიშვნებს გავაკეთებთ. წიგნი დაწერილია კარგის ქართულით, სხარტულად. მოკვეთილად. შეიძლება ზოგ მის დებულებებს არ დავეთანხმეთ, რადგან ახრები პარადოქსულ ფორმებშია ჩამოსხმული, მოკლე და დაუსაბუთებელია. ვერც მთლად, ზუსტად გავიზიარებთ იქ ჩანთვლილ პირაონებათა დახასიათებას; ზოგი გახეიადებული, შეუფერებელი ეპიტეტებით არის შემკობილი, ზოგიც უმართებულად გაკილული, რაც ემიგრაციის ღირსებას ჩრდილს საყენებს.

მაინც, ემიგრაციაში ასეთი ხასიათის წიგნი პირველად იბეჭდება და ამიტომ მისასალმებელია, იმედია, ეს აღნიშნული ნაკლი მეორე წიგნში გამოსწორდება.

— საბჭოთა კავშირის დაარსების 50 წლისთავის აღსანიშნავად და ამ მოვლენის სწორი გაშუქების მიზნით გამოვიდა სპეციალური კრებული, რომლის გამომცემლები არიან ამავე კრებულში მოთავსებულ წერილების ავტორები. რომელნიც ემიგრაციაში არსებულ სხვადასხვა პოლიტიკურ დაჯგუფებებს ეკუთვნიან.

შიგ მოთავსებულია დამოუკიდებელ საქართველოს პრეზიდენტის, განსვენებულ ნოე ჟორდანიას ძველი სტატია, 1936 წლის კონსტიტუციის შესახებ, სადაც ნაშხილებია სტალინური კონსტიტუციის ტოტალიტარული ბუნება და მისი არადემოკრატიულობა, საქართველოს სრული უუფლებობა, როგორც მოკავშირე რესპუბლიკისა. მიუხედავად იმისა რომ სტატია დიდი ხნის წინეთ არის დაწერილი, დღესაც მნიშვნელობა არ დაკარგია და აქტუალურ ხასიათს ინარჩუნებს.

სხვა წერილებში (ს. ჭირაქაძე, პ. სარჯველაძე, მ. კალანდაძე, მ. ქავთარაძე, კ. ინასარიძე, მ. ნელუა). მკაცრად მხედობულისაბჭოთა ემშირის ფსევდო-კონსტიტუციის საფუძვლები, ნაციონალურ რესპუბლიკების არათანაღმობა და ცენტრალურ ხელისუფლების ძალმომრეობა და სიმკაცრე.

ზემოხსენებულ კ რ ე ბ უ ლ ი ს გამოსაცემად გაიღეს:

სოფოს ქართველთა სათვისტომოს სალაროდან ფრანკი.—	300
დქიმერიძისაგან. და ს. ჭირაქაძისაგან: ას ასი „	200
კრებული შეიძინეს:	
გრ. კვარცხავამ, ბ. ჭაჭიაშვილმა, ს. ჭირაქაძემ, ი. ემუხ-	
ვარშა, შ. ჭიჭინაძემ, დ. დუნიშვილმა, მ. ჟღენტმა, შ. ზედ-	
გინიძემ, ვლ. სალუქვაძემ, დ. ჭიმერიძემ, და შ. ქურცი-	
კიძემ ათ ათი ფრანკი.	110
შ. კალანდაძემ	ფრანკი 200
კ. ინასარიძემ	„ 200
შ. ქავთარაძემ	„ 200
მ. მელუამ	„ 100
პ. სარჯველაძემ	„ 100
	სულ „ „ 1040

ყველა შემომწირველთ დიდ მადლობას მოვახსენებთ.

მწუხარებით ვაუწყებთ ჩვენს მკითხველებს ქვემოლხა-
მოთვლილ თანამემამულეთა გარდაცვალებას და თანაგრძნო-
ბას ვუცხადებთ მათ ოჯახებს და მეგობრებს.

სოსიპატრე ასათიანი, ჩრდილოელი სოსო, ბერიძე შერი-
ფა, მარ. შავლაყაძისა, არჩილ გვდევანიშვილი, ილო ზედგი-
ნიძე, დიმიტრი ახვლედიანი, დომენტი გაწერელია. ბარბაღე
კიჩირია აღშიბაიასი (შეერ. შტ.) თინა ჯაფარიძე სარჯველა-
ძისა. აღ. შათირიშვილი. იური ჭაფოძე. (ლონდ-ში) დიო-
მიძე კვერდელიძე. ნადინ რეხვიაშვილისა. მარო გოგიაშვი-
ლი რამიშვილისა. მიხ. ნადაშვილი (არგენტინა). ვალიკო გა-
ჩეჩილაძე. ელენე დობორჯგინიძე ცაგარელისა. გიორგი კო-
ბალაძე. ნინო ბაგრატიონი მუხრან-ბატინის ასულ. თე-
ლიკო ნისეა (ნინო) ნიკოლაძე კოკე-სი. მიხეილ სტურუა.
ალექსანდრე ტატიშვილი. ევსევი ანთაძე კატო გილაშვილი.
ლევან შავეიშვილი. ევდოქსია ყვანია ჯანელიძისა. ნიკოლოზ
ბოკუჩავა. იულია კობახიძე. ვანო ანდრანიკაშვილი (მიუნ-
ხენი). გედე ასათიანი (შეერ. შტ). გრიგოლ ცხაკაია.

გამომცემლობა-რედაქციის მისამართი:

M. KAVTARADZÉ
61, Chemin de Tabor
91310 LINAS

Imprimerie Coopérative ArpaJonaise. ArpaJon.

